

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. д-р Петрана Грозданова Стойкова
Катедра „Социология“, Философски факултет,
Югозападен университет „Неофит Рилски“

на

дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, *Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата*, докторска програма по специалност „Социология“

Автор: Любка Андонова Костадинова

Тема: Трафик на хора в България – мерки и политики за противодействие на явлението

Научен ръководител: проф. д.н. Валентина Миленкова

Катедра „Социология“, Философски факултет,

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

Основание за изготвяне на становището: Заповед № 1618/25.08.2025 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, с която съм определена за член на научното жури.

1. Общо представяне на докторанта

Със Заповед № 1469/28.09.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Любка Андонова Костадинова е зачислена за редовен докторант в катедра „Социология“ към Философския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, *Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата*, докторска програма по специалност „Социология“. Положила е успешно предвидените в индивидуалния план докторантски изпити и е отчислена с право на защита (Заповед за отчисляване № 2030/30.09.2024 г.).

2. Актуалност на тематиката

Трафикът на хора се разглежда като съвременна форма на робство. То е едно от престъпленията, посочено от Съвета за сигурност на ООН като заплаха за националната и международната сигурност. Трафикът на хора подкопава доверието в демократичните институции, насърчава корупцията и води до отслабване на държавността.

Трафикът на хора се превръща в много сериозен световен проблем. Този феномен включва набиране, транспортиране, прехвърляне, укриване или приемане на хора посредством използване на сила, измама или принуда с цел експлоатация. Подобно на други престъпления има скрит характер и е трудно да бъдат очертани неговите измерения.

Явлението трафик на хора засяга в голяма степен и България. Тя е преди всичко страна на произход на жертви на трафик, но поради географското си положение е и страна на транзит. Според доклад на Европейската комисия, резултати от който са публикувани в българските медии в началото на 2025 г., българите са сред най-засегнатите от трафик на хора в Европейския съюз. Петте водещи групи по брой на жертвите на трафик са с румънско, френско, унгарско, българско и германско гражданство. Освен това българските граждани са основният двигател в мрежи за трафик на хора в Европейския съюз. Според доклад на Европол, представен през 2024 г., българи, румънци, сърби и украинци са основните участници в най-опасните престъпни мрежи за трафик на хора.

България се оказва изправена пред редица предизвикателства свързани с борбата с престъплението „трафик на хора“. Необходим е интердисциплинарен подход в противодействието на трафика на хора и закрила на жертвите. От тази гледна точка темата на дисертационния труд е изключително актуална. Тя поставя основите на бъдещи изследвания, свързани с анализ и усъвършенстване на мерките и политиките в България за справяне с едно от най-тежките криминални престъпления.

3. Познаване на проблема

През 2014 г. Любка Костадинова придобива образователно-квалификационната степен „магистър“ по специалността „Национална сигурност“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“. Интердисциплинарната ѝ подготовка по национална сигурност допринася за доброто познаване и задълбочения анализ на изследвания проблем. Освен това, трудовият опит на докторантката от 2012 г. до настоящия момент е пряко свързан с трафика на хора. Като секретар на Местната комисия за борба с трафика на хора – гр. Благоевград, тя е участвала в прилагането на мерки за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите. Дългогодишният професионален опит и ангажираност на Любка Костадинова с престъплението „трафик на хора“ проличава и от проучената литература. Библиографията се състои от 296 източника, от които 46 на български език и 250 на английски език.

4. Методика на изследването

Във връзка с постигането на целта на дисертационното изследване, а именно *„да се разкрие състоянието и да се анализират и оценят мерките и политиките за противодействие на трафика на хора с оглед на тяхната ефективност в съответствие с международните и европейски стандарти и възможности за усъвършенстване“* (стр.

13), Любка Костадинова е използвала както количествени, така и качествени методи. В дисертационния труд са представени резултати от: 1) Непредставително количествено проучване, проведено през учебната 2024/2025 г. сред 273 ученици от 12 клас, обучаващи се в училища на територията на град Благоевград. Целта на изследването е да се установят нагласите на учениците и тяхната информираност относно трафика на хора; 2) Дълбочинни интервюта с единадесет експерти, работещи в сферата на противодействието на трафика на хора и закрилата на пострадали лица. Те са проведени в периода от м. ноември 2024 г. до м. януари 2025 г., като в повечето случаи са използвани платформите Zoom и Messenger; и 3) Дълбочинни интервюта с единадесет жертви на трафик на хора, проведени в периода от м. август 2024 г. до м. октомври 2024 г. Високо оценявам приложения социологически подход в изследването на престъплението „трафик на хора“.

5. Характеристика на дисертационния труд и оценка на приносите

Дисертационният труд е с обем 246 страници и се състои от увод, четири глави, библиография и три приложения. В него са включени още четири точки – „Декларация за автентичност“, „Списък на съкращения“, „Самооценка на приноса в докторската дисертация“ и „Списък на публикациите“. Уводът съдържа основните елементи, характерни за едно дисертационно изследване. В първа глава „Исторически и контекстуални основи на трафика на хора“ е направена историческа ретроспекция на робството, разгледано е значението на понятието „трафик на хора“ и се обосновава твърдението, че трафикът на хора следва да се разглежда като модерна форма на робство. Втората глава „Теоретична концептуализация на трафика на хора“ съдържа правно-социологически анализ на предизвикателствата пред изследването на престъплението „трафик на хора“. В нея се акцентира на комплексната природа на трафика на хора и на методите на набиране на жертви на трафик на хора. В трета глава „Емпирична рамка и верификации“ са представени резултатите от самостоятелно проведените от автора проучвания, описани в предходната точка на това становище – „4. Методика на изследването“. Четвърта глава „Противодействие на трафика на хора в България“ е посветена на политиките и мерките за противодействие на трафика на хора в България. Постигнатите резултати ми дават основание да приема като цяло самооценката на направените научни и научноприложни приноси.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са четири публикации, които напълно съответстват на темата на дисертацията. Всички те показват целенасочеността на автора в изследването на трафика на хора. Не мога да констатирам наличието на плагиатство в публикациите.

7. Автореферат

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. В него се съдържа самооценка на научните и научноприложните приноси. Представен е и списък на публикациите, свързани с темата на дисертацията. Липсва единствено съдържанието на автореферата (включено е съдържанието на дисертацията).

8. Критични бележки и препоръки

Имам следните критични бележки и препоръки:

1. Да се разгледат в отделна точка основните видове трафик на хора;
2. Да се направи кратка историческа ретроспекция на трафика на хора в България;
3. Авторът да продължи научното си изследване като анализира по-задълбочено ефективността на мерките за ограничаване на престъплението „трафик на хора“.

9. Заключение

Дисертационният труд на тема **„Трафик на хора в България – мерки и политики за противодействие на явлението“** съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Давам **положителна оценка** на докторската теза и **предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Любка Андонова Костадинова** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, *Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата*, докторска програма по специалност „Социология“.

01.09.2025 г.
Благоевград

Подпис:.....
Доц. д-р Петрана Стойкова

ACADEMIC REVIEW

by

Assoc. Prof. Petrana Grozdanova Stoykova, PhD

Department of Sociology at the Faculty of Philosophy,
South-West University “Neofit Rilski”

Subject: dissertation for the award of educational and scientific degree “Doctor” in the field of Higher Education 3. Social sciences, Economics and Law, Professional field 3.1. Sociology, anthropology and cultural sciences, PhD program in “Sociology”

PhD candidate: Lyubka Andonova Kostadinova

Dissertation title: Trafficking in human beings in Bulgaria – measures and policies to counteract the phenomenon

Scientific advisor: Prof. Valentina Milenkova, DSc

*Department of Sociology, Faculty of Philosophy,
South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad*

Grounds for the review: Order No. 1618/25.08.2025 of the Rector of South-West University “Neofit Rilski”, by which I have been appointed as a member of the scientific jury.

1. General data about the PhD candidate

Lyubka Andonova Kostadinova has been enrolled by Order No. 1469/28.09.2020 of the Rector of South-West University “Neofit Rilski” as a full-time PhD student at the Department of Sociology, Faculty of Philosophy, South-West University “Neofit Rilski” in the field of Higher education 3. Social Sciences, Economics and Law, *Professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences*, PhD program in “Sociology”. She has successfully passed the PhD student examinations that were part of the Individual Study Plan and has been given the opportunity to defend her dissertation (Rector’s order for PhD completion No. 2030/30.09.2024).

2. Relevance of the topic

Human trafficking is considered as a modern form of slavery. It is one of the crimes indicated by the UN Security Council as a threat to national and international security. Human trafficking undermines trust in the democratic institutions, encourages corruption, and leads to the weakening of statehood.

Human trafficking is becoming a very serious global problem. This phenomenon involves the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons by means of the use of force, fraud or coercion for the purpose of exploitation. Like other crimes, it is hidden in nature and its extent is difficult to determine.

Human trafficking is also a major problem in Bulgaria. It is primarily a country of origin for victims of trafficking and due to its geographical location, it is also a country of transit. According to a European Commission report, the results of which were published in the Bulgarian media in early 2025, Bulgarians are among the most affected by human trafficking in the European Union. The five leading groups in terms of the number of trafficking victims are Romanian, French, Hungarian, Bulgarian, and German citizens. In addition, Bulgarian citizens are a driving force in human trafficking networks in the European Union. Europol's 2024 report points to Bulgarians, Romanians, Serbs, and Ukrainians as the dominant figures within the most dangerous human trafficking networks.

Bulgaria faces a number of challenges related to combating human trafficking. An interdisciplinary approach needs to be implemented to combat human trafficking and protect victims. From this point of view, the topic of the dissertation is extremely relevant. It lays the foundations for future research related to the analysis and improvement of measures and policies in Bulgaria to tackle one of the most serious criminal offenses.

3. Knowledge of the problem

In 2014, Lyubka Kostadinova obtained a Master's degree in National Security from South-West University "Neofit Rilski". Her interdisciplinary training in national security contributes to her thorough knowledge and in-depth analysis of the research problem. In addition, the PhD student's work experience from 2012 to the present is directly related to human trafficking. As secretary of the Local Commission for Combating Trafficking in Human Beings in Blagoevgrad, she has participated in the implementation of measures to prevent and combat human trafficking and protect victims. Lyubka Kostadinova's long-standing professional experience and commitment to the crime of human trafficking is also evident from the literature she has studied. The bibliography consists of 296 sources, 46 of which are in Bulgarian and 250 in English.

4. Methodology of the study

In order to achieve the goal of the dissertation research, namely *"to reveal the state of affairs and to analyze and evaluate the measures and policies for combating human trafficking in terms of their effectiveness in accordance with international and European standards and opportunities for improvement"* (p. 13), Lyubka Kostadinova has used both quantitative and qualitative methods. The dissertation presents the results of: 1) A non-representative quantitative study conducted during the 2024/2025 school year among 273 students from 12th

grade, attending schools in the city of Blagoevgrad. The aim of the study is to identify students' attitudes and awareness of human trafficking; 2) In-depth interviews with eleven experts working in the field of combating human trafficking and protecting victims. These were conducted between November 2024 and January 2025, in most cases using the Zoom and Messenger platforms; and 3) In-depth interviews with eleven victims of human trafficking, conducted between August 2024 and October 2024. I highly appreciate the sociological approach applied in the study of the crime of “human trafficking”.

5. Characteristics of the doctoral thesis and scientific contributions

The dissertation is 246 pages long and consists of an introduction, four chapters, a bibliography, and three appendices. It also includes four additional sections: “Declaration of Authenticity”, “List of Abbreviations”, “Self-Assessment of Contribution to the Dissertation”, and “List of Publications”. The introduction contains the main elements characteristic of a dissertation. The first chapter, “Historical and Contextual Foundations of Human Trafficking”, provides a historical retrospective of slavery, examines the meaning of the term “human trafficking”, and substantiates the claim that human trafficking should be considered a modern form of slavery. The second chapter, “Theoretical conceptualization of human trafficking”, contains a legal and sociological analysis of the challenges facing the study of the crime of “human trafficking”. It emphasizes the complex nature of human trafficking and the methods used to recruit victims of human trafficking. The third chapter, “Empirical Framework and Verifications”, presents the results of the author's independent research, described in the previous section of this opinion, “4. Research Methodology”. The fourth chapter, “Countering Human Trafficking in Bulgaria”, is devoted to policies and measures to counter human trafficking in Bulgaria. The results obtained provide grounds to accept, as a whole, the self-assessment of the scientific and applied contributions.

6. Publications and personal contribution of the PhD candidate

The PhD candidate is an author of four publications related to the dissertation topic, demonstrating a focused interest in human trafficking. I cannot ascertain the presence of plagiarism in the publications.

7. Abstract of the dissertation

The abstract of the dissertation is well structured and correctly reflects the content of the dissertation. It contains a self-assessment of the scientific and applied scientific

contributions. A list of publications related to the topic of the dissertation is also presented. The content of the abstract of the dissertation is missing (the content of the dissertation is included).

8. Critical comments and recommendations

I have the following critical comments and recommendations:

1. The main types of human trafficking should be examined in a separate section;
2. A brief historical retrospective of human trafficking in Bulgaria should be provided;
3. The author should continue scientific research by analyzing in greater depth the effectiveness of measures to curb the crime of human trafficking.

9. Conclusion

The dissertation entitled “Trafficking in human beings in Bulgaria – measures and policies to counteract the phenomenon” contains scientific and applied research results that represent an original contribution to science and meets the requirements of the Act on Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), the Regulations for the Implementation of ADASBR and the Internal Rules for the Development of Academic Staff at the South-West University “Neofit Rilski”. I give a *positive assessment* of the doctoral thesis and *propose to the scientific jury to award its author Lyubka Andonova Kostadinova the Educational and Scientific degree “Doctor”* in the field of Higher education 3. Social sciences, Economics and Law, *Professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences*, doctoral program in “Sociology”.

01.09.2025

Blagoevgrad

Written by:

Assoc. Prof. Petrana Stoykova, PhD